

Список використаних джерел:

1. Березовський М. Д. Племінна робота з великою білою породою / М. Д. Березовський // Тваринництво України. — 1996. — № 12. — С. 13—14.
2. Пелих Н. Л. Репродуктивні якості свиноматок / Н. Л. Пелих // Тваринництво України. — 1997. — № 5. — С. 13—14.
3. Бугаєвський В. М. Червоний білопоясний генотип свиней на Миколаївщині / В. М. Бугаєвський, Л. В. Онищенко, М. І. Данильчук // Наук. праці МДГУ. — 2009. — Вип. 94. — Т. 107. — С. 67—70.
4. Бугаевский В. М. Состояние и направленность селекционно-племенной работы в свиноводстве Николаевской области / В. М. Бугаевский // Мясной бизнес. — 2009. — Вып. 74. — С. 89—91.
5. Познякова Т. С. Репродуктивні якості чистопородних і помісних свиноматок при схрещуванні з кнурами вітчизняної та зарубіжної селекції / Т. С. Познякова // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2011. — № 1.
6. Рибалко В. П. Програма селекції з м'ясними генотипами свиней в Україні на 2003-2012 роки / В. П. Рибалко, С. В. Акімов, Л. Г. Перетяцько. — К. : Атмосфера, 2005. — С. 88.

Л. В. Онищенко. Расширение генеалогической структуры отечественной популяции свиней красной белопоясой породы.

В статье отражены результаты многолетней работы по формированию высокопродуктивного генофонда мясных свиней. Приведены материалы оценки новой заводской линии Добряка в свиней красной белопоясой породы по основным показателям производительности в условиях племрепродукторах ГП «ОХ «Зоряне» Первомайского района Николаевской области. Согласно приказа Министерства аграрной политики и продовольствия Украины №41 от 04.02.2015р. утверждено заводскую линию Добряка 3549 красной белопоясой породы мясных свиней, как новое селекционное достижение в животноводстве.

Ключевые слова: воспроизводительные качества, многоплодие, сохранность, энергия роста, жизнеспособность молодняка, крупноплодность, чистопородное разведение, заводская линия.

L. Onishchenko. Expansion of genealogical structure of native red-striped pig population.

In the article the results of years of work on the formation of the gene pool of highly pig meat are given. The materials of evaluation of "Dobryaka" farm and its bilopoyasa red pig breed with the main indicators of performance in terms of multiplication SE "DG"Zoryane", Pervomaisky district of Mykolayiv region are discussed. According to the order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine by №41 from 04.02.2015 the factory line DOBRYAKA 3549 of bilopoyasa red meat pigs breed had been approved as a new selection of livestock.

Key words: reproduction quality, multiple, survival, growth energy, vitality of yougn breeds, high fertility, pure breeding, factory line.

ВЕЛИКА БІЛА ПОРОДА В ПЛЕМІННИХ ГОСПОДАРСТВАХ ПОЛТАВЩИНИ

Т. І. Карунна, аспірант,

Полтавська державна аграрна академія, Україна

Викладено результати аналізу показників відтворювальної здатності свиноматок великої білої породи та їх власної продуктивності в племінних господарствах Полтавщини у динаміці 2002...2012 років. Виявлено закономірність підвищення маси гнізда поросят при відлученні у 60 днів при зниженні багатоплідності свиноматок, товщини шпику на рівні 6...7 грудних хребців та віку досягнення живої маси 100 кг ремонтними свинками під час вирощування. Селекція на м'ясність приводить до зниження багатоплідності маток, тому на перспективу потрібно чітко розмежувати стада за напрямом продуктивності.

Ключові слова: свині, велика біла порода, суб'єкти племінної справи, відтворна здатність, власна продуктивність.

Постановка проблеми. В останні десятиріччя в Україні спостерігається інтенсивне завезення свиней зарубіжного походження, що на думку багатьох дослідників є обґрунтованим, оскільки призводить до швидкого поліпшення великих масивів свиней за рахунок використання відселекціонованих за певними ознаками генотипів [1, 7, 8, 9].

Тому для виявлення змін, які відбуваються з великою білою породою свиней – однією із найбільш численних порід на Полтавщині, актуальним вбачається аналіз відтворної здатності свиноматок та їх власної продуктивності з визначенням можливості селекції за обмеженою кількістю ознак.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Галузь свинарства України налічує 12 порід, які розводяться у племінних господарствах, а також значну кількість помісних та гібридних тварин, що використовуються для відгодівлі. Провідне місце належить великій білій породі свиней, яка зосереджена практично в усіх областях й використовується за різних методів розведення [2, 5, 6].

Селекція з породою проводиться на підвищення відтворювальних, відгодівельних і м'ясних ознак. Дана порода інтенсивно використовується в системі схрещуванні гібридизації у якості материнської та батьківської форм [4, 8]. Наявність в породі декількох типів, а також великої кількості господарств по її розведенню, які не рівноцінні за умовами годівлі й утримання, привели до значної мінливості основних ознак продуктивності свиней. Так, багатоплідність маток варіює у межах 7,0...16,0 голів на

опорос, маса гнізда поросят при відлученні у 2 місяці – 191...254 кг, середньодобовий приріст молодняка під час вирощування 147...801 г, товщина шпику молодняка при вирощуванні 12...42 мм [6].

Крім того, різномірність свиней великої білої породи забезпечують тварини зарубіжної селекції, які в різні роки завозилися і продовжують завозитися з Англії, Данії, Франції, Німеччини та інших країн. На думку багатьох дослідників такий крок підвищує господарсько корисні ознаки свиней українського походження. Як вказує [3] поєднання маток УВБ-1 з кнурами аналогічного походження, а також великої білої породи англійської селекції забезпечило підвищення багатоплідності маток на 3,7%, зниження віку досягнення маси 100 кг під час відгодівлі на 5 днів і витрат корму на одиницю приросту на 0,09 к. од. у свиней, де були використані кнури англійського походження.

Аналогічні результати були отримані й іншими науковцями, які встановили, що свині великої білої породи зарубіжного походження сприяють збільшенню м'яса в тушах [8–10], при значно кращих показниках відгодівельних ознак.

Тому для одержання свиней, що мають високі показники господарсько корисних ознак, потрібно проводити моніторинг стану галузі та породи у племінних господарствах конкретного регіону.

Мета досліджень. Порівняльний аналіз продуктивності свиней великої білої породи в суб'єктах племінної справи у свинарстві Полтавщини протягом 2002...2012 років та визначення основних напрямів селекції на перспективу.

Матеріал та методи досліджень. Аналіз продуктивності свиноматок великої білої породи в суб'єктах племінної справи Полтавської області проводили за даними зведених звітів по бонітуванню свиней, а також даними Державного племінного реєстру. Відтворну здатність маток оцінювали за багатоплідністю і живою масою гнізда поросят при відлученні у перерахунку на 60 днів, а власну продуктивність свинок визначали за віком досягнення живої маси 100 кг та товщиною шпику на рівні 6...7 грудних хребців, виміряній прижиттєво. Статистичне опрацювання результатів досліджень, а також кореляційний аналіз проводили за використання комп'ютерної програми «Statistika 6.0» та рекомендацій Н. А. Плохинського.

Виклад основного матеріалу досліджень. Характеризуючи продуктивність племінних свиней великої білої породи Полтавської області у 2002 році варто вказати на кращі показники в племінних заводах, ніж у племінних репродукторах. При цьому мінливість багатоплідності маток великої білої породи у господарствах різної категорії становила 10,5...11,4 голів на опорос, маси гнізда поросят при

відлученні у 60 днів 167,4...181 кг, віку досягнення живої маси 100 кг свинками під час вирощування 223,3...230,7 днів і товщини шпику, вимірної прижиттєво, відповідно, 28,0... 29,0 мм (табл.).

Таблиця

Характеристика свиноматок великої білої породи за власною продуктивністю та відтворною здатністю в суб'єктах племінної справи Полтавської області

Суб'єкти племінної справи	Показники			
	вік досягнення живої маси 100 кг, дн.	товщина шпику, мм	багатоплідність, гол.	маса гнізда поросят при відлученні у 60 днів, кг
2002 рік				
В усіх суб'єктах племінної справи	227,7±4,10	28,7±0,67	10,7±0,24	173,5±4,20
в племінних заводах	223,3±7,30	29,0±1,00	11,4±0,25	181,0±4,43
в племінних репродукторах	230,7±4,98	28,0±1,00	10,5±0,28	167,4±3,79
2007 рік				
В усіх суб'єктах племінної справи	226,3±1,86	28,7±0,40	10,8±0,20	173,3±4,00
в племінних заводах	221,5±2,96	27,5±0,65	11,9±0,14	192,5±3,18
в племінних репродукторах	228,8±1,95	29,3±0,37	10,4±0,16	166,9±3,65
2012 рік				
В усіх суб'єктах племінної справи	222,3±4,34	27,8±1,41	10,0±0,23	175,9±5,84
в племінних заводах	229,7±11,35	27,0±1,53	10,7±0,29	188,3±14,50
в племінних репродукторах	219,1±4,06	28,2±2,06	9,7±0,22	171,7±6,03

У 2007 році в Полтавській області, порівняно із 2002 роком, відмічено зменшення віку досягнення живої маси 100 кг свинками під час вирощування як у племінних заводах, так і племінних репродукторах на 1,8 днів та 1,9 днів, відповідно. Добір за товщиною шпику був також результативним, але лише в племінних заводах області і не мав успіху в племінних репродукторах, де спостерігалось підвищення товщини шпику на 1,3 мм. Слід також наголосити, що за 5 років (2002...2007 роки) в племінних заводах області значно підвищилися показники відтворної здатності маток, що не стосувалося племінних репродукторів, де досліджувана ознака залишилася практично на одному рівні із попереднім періодом. Оцінювання свиней великої білої породи в племінних

господарствах Полтавщини ще через 5 років, а саме у 2012 році, дозволило зробити висновок про ефективність селекції та добору молодняка за фенотипом здебільшого в умовах племінних репродукторів, що проявилось у зменшенні віку досягнення живої маси 100 кг на 9,7 днів та товщини шпику на 1,1 мм, а також не значним підвищенням маси гнізда поросят при відлученні, порівняно із 2007 роком.

Свині великої білої породи, які розводилися в племінних заводах Полтавщини, за період з 2007 року по 2012 рік незначно покращили лише товщину шпику, але характеризувалися погіршенням усіх інших досліджуваних показників продуктивності.

Загалом, характеристика свиней великої білої породи по Полтавській області, вказує на наявність стад і тварин різної продуктивності, що в свою чергу змушує застосовувати більш сучасні методи оцінювання тварин і ведення племінного обліку з тим, щоб консолідувати породу.

Як підсумок, варто наголосити на покращенні досліджуваних ознак в динаміці 2002...2012 років у свиней великої білої породи в усіх суб'єктах племінної справи Полтавської області. Особливістю племінних заводів було зниження за 10 років, товщини шпику на 2 мм та підвищення маси гнізда поросят на 7,3 кг, а племінних репродукторів, відповідно, на 0,2 мм та 4,3 кг. У племінних заводах спостерігалось незначне підвищення віку досягнення живої маси 100 кг ремонтними свинками під час їх вирощування на 6,4 дні а у племінних репродукторах, навпаки зниження цієї ознаки на 11,6 днів.

Крім традиційної селекції за фенотипом та основних важелів генетичного прогресу – добору й підбору, спрогнозувати ефект селекції можливо, використовуючи взаємозалежність між ознаками. Нашими дослідженнями виявлено, що незалежно від статусу суб'єкта племінної справи у свинарстві кореляція між товщиною шпику, виміряна прижиттєво у ремонтних свинок під час вирощування, та віком досягнення ними живої маси 100 кг була високою і додатною. В даному випадку, чим ремонтні свинки матимуть менший вік досягнення живої маси 100 кг, тим у них буде менша товщина шпику і навпаки. Варіативність коефіцієнту кореляції між даними ознаками у свиней, яких вирощували в різних господарствах, становила 0,62...0,70, вказуючи на ефективність селекції за власною продуктивністю.

Одночасно кореляційний аналіз ознак відтворної здатності свиноматок великої білої породи в племінних господарствах Полтавської області переконливо вказує на зміну ознаки в одному напрямі. Підтвердженням чого слугує коефіцієнт кореляції між багатоплідністю та масою гнізда поросят при відлученні, який у різних категоріях племінних господарств Полтавської області знаходився на рівні $r = +0,70...+0,81$.

Висновки. Виявлено чітку закономірність зниження товщини шпику у ремонтних свинок великої білої породи в динаміці 2002...2012 років у суб'єктах племінної справи у свинарстві Полтавської області, що вказує на створення популяції з високими м'ясними ознаками. Одночасно відмічається тенденція до зменшення багатоплідності маток унаслідок селекції на м'ясність.

Кореляційний аналіз вказує на можливість покращення продуктивності тварин за рахунок внутрішньопородної селекції, але при цьому потрібно розмежувати стада за напрямом продуктивності.

Список використаних джерел:

1. Березовський М. Д. Використання свиней великої білої породи зарубіжної селекції / М. Д. Березовський, В. А. Коротков // Селекція : наук.-виробн. бюл. — К., 1996. — Ч. 3. — С. 127—129.
2. Березовський М. Д. Етапи селекції великої білої породи свиней в Україні // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2005. — № 3. — С. 27—29.
3. Березовський М. Д. Використання свиней великої білої породи зарубіжної селекції / М. Д. Березовський, І. В. Хатько // Селекція : наук.-виробн. бюл. — К., 1997. — С. 105—107.
4. Березовський М. Д. Стан і перспективи селекції великої білої породи в Україні / М. Д. Березовський // Вісник аграрної науки. — 1999. — № 10. — С. 49—51.
5. Войтенко С. Стан галузі тваринництва України / С. Войтенко, Т. Карунна, І. Желізняк // Тваринництво України. — 2010. — № 5. — С. 5—8.
6. Генеалогічна структура та продуктивність свиней України / [С. Л. Войтенко, Л. В. Вишневський, М. Г. Порхун, К. В. Бодряшова]. — Полтава, 2009. — 38 с.
7. Голуб Н. Д. Використання кнурів зарубіжних генотипів у племінних господарствах України / Н. Д. Голуб, Г. М. Гребеник // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — Полтава, 2011. — № 2. — С. 72—75.
8. Гришина Л. П. Эффективность использования свиней датской селекции при чистопородном разведении и скрещивании / Л. П. Гришина, Ю. П. Акневский // Прошлое, настоящее и будущее зоотехнической науки. Свиноводство : материалы междунар. науч.-практ. конф. к 75-летию ВИЖа : 7-10 сентября 2004 г. — Дубровицы, 2004. — Вып. 62. — Т. 2. — С. 36—38.
9. Стрижак Т. А. Відгодівельні і м'ясні ознаки генотипів вітчизняної та імпортової селекції при чистопорідному розведенні та схрещуванні свиней / Т. А. Стрижак // Перспективи розвитку біотехнології в Україні : зб. наук. праць. — Дніпропетр. держ. аграр. ун-т, 2005. — Вип. 2. — С. 139—142.
10. Домашова Л. О. Порівняльний аналіз відтворювальних якостей свиноматок великої білої породи англійської та угорської селекції / Л. О. Домашова // Зб. наук. праць Подільського державного аграрно-технічного університету. — 2013. — Вип. 21. — С. 99—101. — (Серія : Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва).

Т. И. Карунна. Крупная белая порода в племенных хозяйствах Полтавщины.

Изложены результаты анализа воспроизводительной способности свиноматок крупной белой породы и их собственной продуктивности в племенных хозяйствах Полтавщины в динамике 2002...2012 годов. Установлена закономерность повышения массы гнезда поросят при отъеме в 60 дней при снижении многоплодия свиноматок, толщины шпика на уровне 6-7 грудных позвонков и возраста достижения живой массы 100 кг ремонтными свинками во время выращивания. Селекция на мясность приводит к снижению многоплодия маток, поэтому на перспективу необходимо четко разграничить стада по направлению продуктивности.

Ключевые слова: свиньи, крупная белая порода, субъекты племенного дела, репродуктивная способность, собственная производительность.

T. Karunna. Large White Breed in breeding farms of Poltava region.

The results of analysis of the reproductive ability of sows of large white breed and their own productivity in breeding farms of Poltava in the dynamics in 2002...2012's are given. It is established that the regularity of increasing mass nests of piglets at weaning at 60 days by reducing the multiple pregnancy sows, backfat thickness at 6-7 thoracic vertebrae and of age of live weight of 100 kg of repair pigs during growth. Breeding for meat leads to the reduction of multiple pregnancy sows is necessary to be clearly delineated according to the productivity.

Key words: pig, Large White Breed, the subjects of breeding, reproductive ability, your own performance.